

De Grauwe Gors

Emberiza calandra

Paul Keuning

Grauwe gors | Jaap Bikker

De signaalfunctie van kanariepiet in de kolenmijn, vervult de Grauwe Gors voor onze leefomgeving. Een internationale groep van vijftig onderzoekers heeft een causaal verband kunnen leggen tussen de drastische achteruitgang van akkervogels en de praktijken in de intensieve landbouw. Het voortbestaan van deze soort als Nederlandse broedvogel hangt aan een zijden draadje.

Zijn biotoop bestaat uit uitgestrekte, open agrarische gebieden, waar op grote schaal graan of groenten worden verbouwd. Liefst moet er in de winter ook nog zaad te vinden zijn. De kans dat je hem in Nederland ziet is klein. Hij leeft letterlijk aan de rand van ons grondgebied. Op een plek in Z-Limburg, daar waar men het graan laat staan voor de korenwolf, broedt de Grauwe Gors nog steeds. Ook was er in 2014 nog een uitgemaaid nest in het rivierengebied.

In *Vogels tussen Vecht en Eem* (1987) lees ik 'mogelijk incidentele broedvogel', geen meldingen van broedgevallen in ons werkgebied, ook toen al niet. Wel enkele waarnemingen langs de oever van het Eemmeer tussen Huizen en de monding van de Eem.

Uiterlijke kenmerken

Het is een rondborstige vogel met een stevige gorzensnavel, echt een snavel om zaden te kraken. Hij heeft een onopvallend grijsbruine gestreepte bovenzijde met een beige wit gespikkelde borst en onderzijde. Zijn metalig klinkende geluid doet denken aan het gerinkel van een sleutelbos. Tijdens de buitenlandreis van onze

vogelwerkgroep naar Extremadura in 2017 hebben alle deelnemers de Grauwe Gors volop gezien gedurende onze ritten door de eindeloze steppen begroeid met grassen en kruiden. Wat is er dan mis met ons landschap? De *Vogelatlas van Nederland* (2018) zegt het onomwonden: 'de teloorgang komt door de intensivering van het agrarisch grondgebruik, het afnemende areaal zomergranen en het herbicidengebruik'. Onze omgeving gaat niet samen met een zadeneter als de Grauwe Gors.

Vrij

Of dat erg is? Vogels zijn vrij om te gaan waar ze willen. Sommige soorten doen het nu eenmaal beter in een andere streek van Europa, waar klimaat, voedsel en rust meer in overeenstemming zijn met hun wensen. Het gaat dus om een soort die niet bedreigd is in het voortbestaan, want elders in ons werelddeel komen ze volop aan hun trekken.

De vraag is willen we of moeten we vogels die het moeilijk hebben beschermen? David Attenborough stelt in *Het leven van vogels* (1988): "Vogels vlogen al van continent naar continent lang voordat wij

dat deden. Ze bereikten de koudste plek op aarde, Antarctica, lang voordat wij dat deden. Ze kunnen overleven in de heetste woestijnen. Sommige kunnen jaren achtereen in de lucht blijven. Ze kunnen de aarde omcirkelen. Wij hebben de aarde, de zee en de lucht overgenomen, maar met vaardigheid, zorg en kennis kunnen we ervoor zorgen dat er nog steeds een plek op aarde is voor vogels in al hun schoonheid en verscheidenheid. Als we dat willen. En dat moeten we zeker."

Bronnen:

- Jonkers, D.A. et al. *Vogels tussen Vecht en Eem*
- Svensson, L. *ANWB Vogelgids*
- Sovon *Vogelonderzoek 2018. Vogelatlas van Nederland 2018. Vogelatlas van Nederlandse Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering*. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Altenburg, J. & K. Koffijberg *Vogelatlas van Nederland 2018*, Sovon
- *Volkskrant* 17 mei 2023 'Vogels lijden het meest van de intensieve landbouw'